

IOAN (IGNATIE) PAPP- „EPISCOPUL UNIRII”

Arhim. conf. dr. Teofan Mada

IOAN (IGNATIE) PAPP- “THE BISHOP OF THE UNION”

Abstract. Ioan I. Papp was the seventh bishop of Romanian origin at the head of the Eparchy of Arad (1903-1925), the deputy of the Metropolitan of Transylvania (October 1918 - May 1920) and the Co-President of the Great National Assembly of 1 December 1918. On 1 December 1918, the hierarch said the famous words: “The one having risen from the dead resurged, today, the Romanian people, too”. This vision expresses the reality of the “resurgence of the Romanian people”, meaning the rebirth of a defeated and humiliated people. The Resurrection of our Lord Jesus Christ becomes the light shed on our personal and even community history. This case of Holy John makes us remember evermore that we are the apprentices of He who was com, comes every day and shall for eternity continue to come. If we, as people, would be able to consider this reality more, we would be less fatigued by the ordinary, less prisoners of the transient and more willing to mercifully walk the path of salvation.

Keywords: Union, unity, Arad, Church, history, Romanian people, worshipping people

Date biografice

Ioan (Ignatie) Papp s-a născut la data de 20 decembrie 1848, în localitatea bihoreană Pociovești, din tată cântăreț la biserica din sat, Ilie, și mama Raveca¹. În 1868 este absolvent al gimnaziului din Beiuș, iar din anul școlar 1868/1869 este întâlnit printre elevii Institutului Teologic din Arad. Episcopul Aradului Procopie Ivașcovici îl ia pe tânărul Ignatie Papp ca practicant, apoi dactilograf în Cancelaria eparhială. În 1875 este numit arhivar, iar din 1876 până în 1891 funcționează ca referent în Senatul bisericesc al Consistoriului diecezan Arad. Slujirea preoțească o începe în 1879, când pe 14 iulie 1879

¹ Gheorghe Lițiu, „Episcopul Ioan Ignatie Pap al Aradului (1903-1925)”, în *Mitropolia Banatului* (Timișoara), Edit. Mitropoliei Banatului, anul XIX, 1969, nr. 1-3, p. 87.

este hirotonit diacon, iar preot în 1890. În anul 1899 intră în cinul monahal primind numele de Ioan, ajungând până la treapta de protosinghel. După decesul episcopului Iosif Goldiș pentru ocuparea scaunului eparhial al Aradului s-au manifestat unele polemici între cei care îl susțineau pe Vasile Mangra și cei care nu erau de acord cu numirea acestuia.

Persistându-se starea de tensiune dintre românii arădeni, împăratul Franz Iosif nu ratifică actul de alegere a lui Vasile Mangra în fruntea Episcopiei Aradului. Drept urmare se organizează noi alegeri, în urma cărora în fruntea Eparhiei arădene este ales Ioan (Ignatie) Papp (30 ianuarie 1903), care era cel mai „bătrân” protosinghel din Eparhia Aradului, deci cel mai îndreptățit, conform Statutului organic al Bisericii Ortodoxe din Transilvania, să fie în fruntea credincioșilor ortodocși arădeni.

Alegerea a fost prezidată de mandatarul mitropolitan Eusebiu Roșca²⁴. Alegătorii i-au atribuit lui Augustin Hamsea 20 de voturi, iar lui Ioan (Ignatie) Papp 36 de voturi. La data de 27 martie 1903 a sosit și confirmarea împăratului. Hirotonirea ca episcop a avut loc la Sibiu în data de 23 aprilie 1903 prin punerea mâinilor celor doi ierarhi români din Transilvania: mitropolitul Ioan Mețianu și episcopul de la Caransebeș Nicolae Popea³.

Presa bisericească a vremii sublinia că „după un an și mai bine de văduvie a scaunului episcopesc al Aradului, din îndurarea lui Dumnezeu și spre bucuria bisericii noastre dreptmăritoare, turma cuvântătoare din această eparhie văzându-și Păstorul așteptat, provăzut cu darul arhieriei, hirotonându-se în ziua marelui mucenic Sf. Gheorghe”⁴. La hirotonire noul episcop a fost însoțit de Augustin Hamsea, protopopii George Popovici (Șiria), dr. I. Trăilescu și Vasile Beleș (Arad) din partea clerului și de dr. Nicolae Oncu și P. Truția dintre mireni, alături de protopopul Nicolae Roxin și preotul A. Horvat reprezentanți ai părților bihorene. În același tren, care îi ducea spre Sibiu, s-au mai aflat și Nicolae Popea – episcopul Caransebeșului – și arhimandritul Filaret Musta.

În primele două decenii ale veacului trecut Aradul a fost centrul politic al Transilvaniei, prin acțiunea proeminentelor personalități politice care au activat aici. După moartea mitropolitului Vasile Mangra, survenită la 14 octombrie 1918, Aradul devine și „capitala” religioasă a Transilvaniei, deoarece episcopul Ioan I. Papp ajunge locțiitor al scaunului mitropolitan al Ardealului⁵. Alegerea unui nou prelat pe scaunul vacant de la Sibiu a întârziat, practică des folosită de autoritățile de la Budapesta în acea vreme. Pe perioada sedisvacanței,

² *Biserica și Școala* (Arad), an XXVII, nr. 3 din 29 ianuarie 1903.

³ Gh. Lițiu, *op. cit.*, p. 88.

⁴ „Hirotonirea P.S.S. D-lui Episcop Ioan I. Papp și sosirea P.S. Sale la reședință”, în *Biserica și Școala* (Arad), an XXVII, nr. 17 din 27 aprilie/10 mai 1903, p. 130.

⁵ Pavel Vesa, *Episcopia Aradului. Istorie. Cultură. Mentalități (1706–1918)*, Cluj Napoca, 2006, pp. 223 și urm.

locțiitor de mitropolit a devenit episcopul arădean Ioan I. Papp⁶, care avea să exprime, în numele Sinodului mitropolitan disponibilitatea integrării în sistemul administrativ al statului și al Bisericii din România Mare. Decizia ierarhilor transilvăneni de a autodesființa Sinodul episcopilor din Mitropolia Ardealului și a cere includerea membrilor săi în Sfântul Sinod de la București avea menirea să declanșeze procesul de realizare a unității administrativ-bisericești. Congresul Național Bisericesc al Mitropoliei Ardealului, desfășurat la Sibiu în anul 1920, a procedat la alegerea noului mitropolit al Ardealului, Nicolae Bălan și al Episcopului Caransebeșului, Iosif Bădescu și a hotărât înființarea a două noi eparhii: Oradea și Cluj⁷.

Arhipăstor al Eparhiei Aradului

În prima parte a păstoririi sale peste ortodocșii arădeni s-a confruntat cu dificile sarcini impuse de legislația și autoritățile vremii. A fost nevoit să se confrunte, pe de o parte, cu autoritățile de atunci care limitau anumite elemente de cultură și limbă română în Transilvania, Banat etc. Pe de altă parte, a fost îndemnat de fruntașii românilor, care aveau „cartierul general” în orașul de pe Mureș, să acționeze în conformitate cu dezideratele impuse de mișcarea națională din Transilvania. A încercat să găsească calea de mijloc pentru a împăca cele două tabere diametral opuse. Prin mulți ani de dialog constant și răbdare Preasfințitul Ioan a reușit să depășească multe diferențe și a aprofundat înțelegerea și încrederea dintre contemporanii săi. În același timp, arădenii s-au apropiat unii de alții prin slujirea comună adusă aproapelui, adesea în situații de suferință și de „persecuție”. Chiriarhul arădean a arătat că prin dialog și mărturie împărtășită nu mai suntem străini. Dimpotrivă, am învățat că ceea ce ne unește este mai mare decât ceea ce ne desparte.

Nicolae Iorga întreprinde în 1906 o călătorie prin Ardeal și Banat, în urma căreia ne spune că „ROMÂNII SUNT FOARTE TARI ÎN ARAD, UNDE AU UN EPISCOPI ORTODOX, PE SMERITUL CĂLUGĂR IGNATIE PAPP, UN SEMINARIU BUN, O ESELENTĂ PREPARANDIE, REVISTA BISERICA ȘI ȘCOALA ȘI FOAIA POLITICĂ TRIBUNA (FOSTA TRIBUNA POPORULUI). EI SUNT BINE REPREZENTAȚI ÎN ADUNAREA COMITATULUI, UNDE SE VORBEȘTE SLOBOD ROMÂNEȘTE, ȘI TOCMAI ZILELE ACESTEIA AI NOȘTRII AU SPUS

⁶ Ștefan Argatu, *Un moment din viața dr. Nicolae Bălan (1882-1955). Alegerea ca mitropolit al Ardealului*, în „Codrul Cosminului”, Suceava, Ed. Universității din Suceava, 2009, Seria nouă, nr. 15 (25), pp. 175-197.

⁷ Astfel cele 6 protopopiate și 276 de parohii cu un număr de 211 749 credincioși, aparținătoare părților Crișane și Bihorului, ieșeau de sub jurisdicția Episcopiei Aradului. În acest context eclezial, după alegerea la 3/16 octombrie 1920 a primului episcop al Oradei în persoana lui Roman Ciorogariu, Episcopia Aradului avea în componența sa un număr de 12 protopopiate cu 399 parohii și 388 589 credincioși. Acestea erau: Arad, Chișineu Criș, Șiria, Ineu, Buteni, Hălmașiu, Radna, Lipova, Belinț, Timișoara, Vinga și Comloșul Bănățean.

ADEVĂRURI CRUDE PARTIDELOR UNGUREȘTI CARE SE LUPTĂ ȘI AICI APRIG ÎN JURUL PROGRAMULUI DESFĂȘURAT DE COALIȚIE. SUNTEM PE UN TEREN SOLID AL LUPTELOR PENTRU AFIRMAREA NAȚIONALITĂȚII NOASTRE” (PAGINI ALESE DIN ÎNSEMNĂRILE DE CĂLĂTORIE PRIN ARDEAL ȘI BANAT. VOLUMUL II, editura Minerva în 1977). Prin tactul său pastoral vlădica Ioan ne-a demonstrat că credința noastră comună în Iisus Hristos și botezul nostru cer de la noi o convertire zilnică, grație căreia repudiem disensiunile și conflictele istorice care împiedică slujirea reconcilierii. În timp ce trecutul nu poate să fie schimbat, amintirea și modul de a comemora pot să fie transformate. Ne rugăm pentru vindecarea rănilor noastre și a amintirilor care întunecă modul în care ne vedem unii pe alții. Astăzi și acest crez al Episcopului Ioan Ignatie Papp, după cum al altor mari înaintași, ne ajută să refuzăm categoric orice ură și orice violență, trecute și prezente, în special cele făcute în numele religiei. Astăzi ascultăm porunca lui Dumnezeu de a pune deoparte orice conflict. Recunoaștem că suntem eliberați prin har pentru a merge spre comuniunea la care Dumnezeu ne cheamă cu timp și fără timp.

În a doua parte a arhipăstoririi sale Ioan I. Papp s-a confruntat cu noi realități politice și administrative⁸. După spusele lui Vasile Goldiș, într-o scrisoare datată pe 7 decembrie 1918 către Ioan I. Papp, episcopul Aradului, „acum începe adevărata muncă uriașă pentru înfăptuirea idealului nostru de veacuri”⁹. Acum trebuia transferată conducerea tuturor instituțiilor, atât la nivel local, cât și la nivel central, către autoritățile de la București. Și pentru aceasta românii au mers împreună, frățeste, pe drumul spre unitate, făcând unitate și în mers, acea unitate care vine de la Duhul Sfânt și care ne aduce o singularitate specială, pe care numai Duhul Sfânt o poate face: diversitatea reconciliată.

„Viața acestui episcop ... rămâne un neperitor izvor de mângâiere și neîntrecut îndemn de fapte bune, de credință în Dumnezeu, de iubire creștinească și iubire a neamului românesc”¹⁰. Ca și predecesorii săi, și episcopul Ioan I. Papp a fost nevoit să acționeze în două direcții: „restabilirea păcii interne între eparhioți și reducerea progresivă a deficiențelor bugetare printr-o chivernisire atentă a bunurilor eparhiei”. Realitatea a demonstrat că a reușit în ambele

⁸ La începutul arhipăstoririi episcopului Ioan Papp, Episcopia Aradului avea jurisdicție peste un teritoriu destul de întins, cuprinzând părțile arădene, crișene și timișene. La Arad și Oradea funcționa câte un Consistoriu eparhial, cel de la Oradea fiind condus de un vicar. Consistoriul arădean cuprinde 11 protopopiate cu 310 parohii matre și 114 filii în care funcționau 406 preoți la 386.514 suflete. Consistoriul eparhial din Oradea era format din 6 protopopiate, cu 266 parohii matre și 265 filii, în care funcționau un 202 preoți la 193.498 de suflete.

⁹ Andrei Caciora, Nicolae Roșuț, *Aradul în lupta pentru eliberarea socială și națională*, vol. II, Arad, 1980, p. 232, doc. 77.

¹⁰ Biserica și Școala (Arad), anul XLIX, nr. 4, 25 ianuarie 1925, p. 1.

direcții. Episcopul Ioan I. Papp, a fost caracterizat drept un „bun gospodar și bun chivernisitor al bunurilor eparhiale”¹¹.

În 23 februarie 1920, la Sibiu, a prezidat cel dintâi Congres Național Bisericesc al Mitropoliei Ardealului după realizarea Marii Uniri. La Congres s-a discutat despre reformarea școlilor normale, înființarea facultăților de teologie, problema reînființării episcopiilor istorice și organizarea Bisericii Ortodoxe Române în noile condiții politice.

Congresul a recunoscut responsabilitatea pastorală comună de a răspunde la setea și la foamea spirituale ale poporului nostru de a fi una în Hristos. Dumnezeu ne cheamă să fim aproape de cei care aspiră la demnitate, la dreptate, la pace și la reconciliere. În perioada păstoririi sale a fost pictată Catedrala eparhială din Arad, a ctitorit un lăcaș de cult în localitatea sa natală, a înălțat o clădire nouă pentru școala civilă de fete din Arad, dar și una pentru Institutul Teologic-Pedagogic de aici. Preasfințitul Ioan a sporit averea eparhiei prin cumpărări de clădiri și locuri intravilane, a acordat burse și ajutoare pentru tinerimea școlară¹².

Ierarhul Unirii

Episcopul Ioan I. Papp împreună cu episcopul Caransebeșului, Miron Elie Cristea, a dat o circulară către credincioșii ortodocși din Transilvania, îndemnându-i la calm și la sprijinirea organelor românești proaspăt constituite (Consiliul Național Român și Gărzile Naționale Românești). În urma convocării Marii Adunări Naționale, episcopul Ioan I. Papp a participat la Alba Iulia ca delegat de drept. Fiind decanul de vârstă al ierarhilor ortodocși, a fost ales co-președinte al Adunării, alături de Gheorghe Pop de Băsești și episcopul greco-catolic Iuliu Hossu.

În dimineața zilei de duminică, 1 decembrie 1918, episcopul Aradului a slujit în Catedrala ortodoxă Sfânta Liturghie, alături de ceilalți ierarhi și preoți prezenți în Cetatea Unirii, unde a rostit la încheiere „Cel ce a înviat din morți și a înviat astăzi și neamul românesc, Hristos adevăratul Dumnezeu”¹³. În ședința delegaților prezenți la Alba Iulia, Ioan I. Papp a avut onoarea de a rosti cuvântul de încheiere al Adunării. În cuvântul său a subliniat faptul că Biserica din Transilvania a fost întotdeauna alături de popor, sprijinind toate acțiunile națiunii române: dreptul la existență, afirmare și dezvoltare în domeniul vieții publice, culturale și economice. În discursul său episcopul se referea la Biserica neamului, incluzându-i aici și pe ortodocși și pe greco-catolici. În viziunea sa cei prezenți la Alba Iulia s-au adunat să sărbătorească „bucuria zilei în care

¹¹ *Episcopia Aradului 1706-1956*, în „Îndrumări bisericești pe anul 1956”, Arad, 1955, p. 155.

¹² Pr. Prof. Dr. Alexandru Moraru, *DICȚIONARUL IERARHIILOR ROMÂNI ȘI STRĂINI SLUJITORI AI CREDINCIOȘILOR BISERICII ORTODOXE ROMÂNE*, Editura Basilica, București, 2015, p. 337-338.

¹³ *Episcopia Aradului 1706-1959*, p. 226.

ne-a răsărit și nouă soarele dreptății, care ne este cheazășia unei vieți viitoare ca națiunea românească liberă și unică îndreptățită a dispune de soarta sa prezentă și viitoare.”

Teodor Botiș, directorul Institutului Pedagogic, „cerea credincioșilor săi să se organizeze pentru a asigura trecerea de la lumea veche la cea nouă”. Apelul a fost publicat în ziarul *Românul* din Arad¹⁴.

Biserica arădeană, ca și cea din întreaga Transilvania a căutat să-și perfecționeze organizarea administrativă, adaptând-o situației create prin unirea din 1918. În noile condiții istorice, țelurile erau altele decât cele ale înaintașilor. Un suflu înnoitor pătrundea, după Marea Unire în toate domeniile vieții culturale din Transilvania. O seamă din problemele specifice ale acestei provincii dispăreau sau erau supuse unei reconsiderări de către generația de după război. Nu se mai rezumau la local, ci tindeau a crea valori noi cu valabilitate în același timp națională și universală¹⁵.

Episcopul Ioan I. Papp a fost contemporan cu evenimente care au dus la schimbarea radicală a realităților istorice românești. A avut chemarea să păștorească Eparhia Aradului în timpul zbuciumatelor zile ale primului război mondial, dar și bucuria să vadă România Mare. „Cerule i-a hărăzit să vadă cele mai zbuciumate timpuri din câte a avut istoria și să trăiască etapele de culmi-nație ale epopeii neamului său”¹⁶. Drumul Bisericii, ca și acela al popoarelor, este în mâinile lui Hristos înviat, victorios asupra morții și asupra nedreptății pe care El a purtat-o și a îndurat-o în numele tuturor. Hristos ne face părtași de biruința Sa. Numai El este capabil să ne transforme și să ne facă, din slabi și șovăitori, puternici și curajoși în săvârșirea binelui. Numai Hristos ne poate salva de consecințele negative ale diviziunilor noastre.

După o arhipăstorire de 22 de ani în fruntea diecezei Aradului, în seara zilei de 21 ianuarie 1925, la vârsta de 77 de ani, episcopul Ioan Papp a trecut la cele veșnice, fiind înmormântat într-o criptă sub altarul bisericii ctitorite de el la Pociovești (Bihor). În fruntea Episcopiei Aradului, Ioan I. Papp a asigurat bunul mers al vieții religios-morale a credincioșilor printr-o disciplină deosebită, spirit care l-a însoțit întreaga perioadă de episcopat.

¹⁴ *Românul*, an VII, nr. 3, 1918, appud Vasile Popeangă, Ion B. Mureșianu, *Aradul cultural în lupta pentru înfăptuirea Marii Uniri (1908-1918)*, Arad, Edit. Episcopiei Ortodoxe Române a Aradului, 1991, p. 27.

¹⁵ Horia Medeleanu, *Aradul între mit și adevăr istoric*, ediția a II-a, Arad, edit. Flacăra Roșie, 2011, p. 163.

¹⁶ † *Episcopul Ioan I. Papp*, în *Tribuna nouă* (Arad), anul II, nr. 17, 23 ianuarie 1925.